

כתב עת

"זמנים", רבעון להיסטוריה • קיץ 2006. עורכת: מירי אליאבי-פלדון. אוניברסיטת תל אביב, האוניברסיטה הפתוחה, מרכז זלמן שזר. 120 עמ' הגיליון הנוכחי של "זמנים", כתב עת להיסטוריה המחבר בין עבר להווה, מוקדש לנושאים רלוונטיים להווה הישראלית. הכנתו קדמה, מן הסתם, למלחמת לבנון השנייה, אבל עניינו ב"חובה לזכור, לש" מר ולהנציח את האירועים הדוממים של העבר הלאומי, אמיתי כמדומיין" – כאילו ניבאה המערכת את העתיד להתרחש כאן ועכשיו, בארץ שבה העבר לופת תמיד את גרונה של ההווה.



יין

הקריאה בחוברת המוקדפת והאסתטית מעגנת ומרחיבה את הדעת. סגנון הכתיבה נהיר לכל, מבלי לפגוע ברמה האקדמית. תקצר היריעה לתאר את כל המאמרים, ולכן ציון מאמר מרתק במיוחד על מסורת הזיכרון באירלנד – ארץ שסועה וקרועה זה עשרות שנים כארצנו. מחברו, ההיסטוריון גיא בינר, טוען טענה רלוונטית להפליא למצבנו: לא רק ניצחונות מפוארים, אלא גם מפלות מביכות יכולות לשמש מקור לגאווה ואף לתקווה בתודעה הקולקטיבית. שני מאמרים אחרים עוסקים בעבר שאינו מרפה מן ההווה: האחד בספרד, שיר עה מלחמת אזרחים ומשטר פאשיסטי מת-משך, וכיום, טוענת המחברת תמר גרובס, מתמוססים בה הזיכרונות הקשים והופכים לנוסטלגיה בגלל (או בזכות) סדרת טלוויזיה; והאחר, מאת המרצה לספרות גרמנית גלילי שחר, מתאר את מאבקם של סופרים גרמנים בנטייה הגוברת להרחקה ולהשכחה של התקופה שבשילנו היא השואה ובשבי-לם היא "הקטסטרופה הגרמנית".

מומלץ גם הראיון עם ההיסטוריון הור-תיק משה גיל, מן המומחים החשובים בער-לם לתולדות היהודים בארצות האיסלאם. אפשר ללמוד ממנו דברים מרתקים על התערותם של היהודים בתרבות המוסל-מית ועד כמה עשיר, מגוון ורבי-פנים ור-בדים הוא אותו איסלאם שישאלים רבים מדי טועים ורואים בו הכללה מסוכנת את אויב "הציויליזציה".

גם מפלות מביכות הן מקור לגאווה.

ראובן מירן

ביקורת/כתבי עת

למי קראת פרח?

פמיניסטיות מיליטנטיות, תימניות חמות ומשוררת שעושה שמות. אמירה נירנפלד מחלקת ציונים למאמרים, לסיפורים ולשירים נבחרים שפורסמו במהלך קיץ 2006



המעניין "עצם העובדה שהגבר התקיים בינינו מאז ומתמיד אינה מחייבת את המשך קיומו", כתבה בשנות השישים ולרי סולנס, שהקימה תנועה של אשה אחת וניסחה מניפסט על ההכרח בהכחדת גברים. מכל הגברים בעולם, היא בחרה כקורבן דווקא באנדי וורהול המצועצע והשחמני. במאמרו "פמיניסטיות מיליטנטיות התנקשה בחיי אנדי וורהול" בוחן יהונתן אלשך את שתי הדמויות הססגוניות הללו, שהן תוצר קיצוני של החברה התרבותית ושל הרעיונות האידאולוגיים שלתוכן הן נולדו.

ברגישות גבוהה, אך לא טולת ביקורת, משרטט אלשך בגיליון 95 של "זמנים" (קיץ 2006) את מערכת היחסים בין וורהול לסולנס כוואריאציה על סיפור רומנטי שבו התשוקות והיצרים הם לא למין, כי אם לרצון להיות מפורסם ומצליח.

המסקרן ומה הקשר בין ציון ואפריקה? מעבר להיותה של אפריקה האופציה הלא ממומשת להתיישבות יהודית, מתקיימים בין השניים קשרי אדריכלות עירונית מרתקים. במאמר המלווה בתמונות יפהפיות בגיליון השני של "בלוק" בוחנים שרה חניסקי וחיים יעקבי את הקשרים האלה ואת משמעותם החברתית והפוליטית. **המעצבן** "החשש הגדול שלי הוא להיחשב פרח", כותבת יונית נעמן במאמר: "ידוע שתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרח".

("תיאוריה וביקורת" 28). זה היה יכול להיות דיון תרבותי שיוצא מתוך סיפור אישי נוגע ללב אשר בוחן את המהות ואת הנראות המרחבית והתרבותית של פרחות. ברם, נראה שדיון עמוק לא מעניין את המחברת, והיא מעדיפה להתבכין על אפליה. בדימוי הפרחה בחרה נעמן להתמקד בשירו המיזוגני של מאיר ויזלטיר, "עוד סוטה קטנה", שבו הוא מבקש לזיין את הפרחינה, או בשירה של עפרה חזה "שיר הפרחה". משום מה, היא מתעלמת מדימויים עכשוויים יותר כמו מרגול, שמששתמשת בדימוי ה"פרחי", הופכת ומפרקת אותו כרצונה, תמיד מעמדת כוח. גם טענתה שתמיד כשרוצים ללעוג למישהו

מציגים דמות מזרחית בלבוש מסורתי שמדברת בחי"ת ובעי"ן לא ממש מעודכנת. היום יותר במודה ללעוג לרוסים.

המרגש סיפורו של יואב רוזן, "צוללת" ("קשת החדשה" 16), מתאר ארוחת צהריים שבה נפגשים אקסים שהחליטו לנסות ולהחיות מחדש את מערכת היחסים ביניהם. אט אט חושף הסיפור פרטים על הקשר ועל הסיבה שבגללה החליטו לחזור. המספר חושב שהסיבה לכך היא מות אמו, רוזן מצליח להעביר בצורה נוגעת ללב את מצבו התודעתי-נפשי של הגיבור. יחד איתו אפשר להרגיש את הריקנות, הכאב והקושי להתנהל בעולם בעקבות האובדן.

ב"מטעם" 6 (יוני 2006) פרסמה הילה להב עוד מקבץ שירים תחת הכותרת "אלכימיה". להב היא משוררת שכדאי מאוד להכיר. שירתה היא מלאכת מחשבת המשלבת יכולת מילולית מעוררת קנאה, מצלול מעניין ורגישות שנוגעת עמוק בבטן. כל מילה נוספת על להב רק תכתים את יצירתה. עדיף לתת למילים שלה לעשות בכס שמות. **הנוסטלגי** כתב העת "קשר", שיוצא לאור בהוצאה מחודשת, נותן לעולם התקשורת הישראלית את מה שלעתים נדמה שאין לו – שורשים והיסטוריה. בגיליון אביב 2006 סוקר משה פלאי את כתבי העת העבריים הראשונים של ההשכלה העברית (1783-1831). כמו כן, מציין כתב העת 120 שנה להופעת "היום", היומן הראשון בעברית (1886) ולכבוד המאורע מביא כלשונה את ביקורת התיאטרון הראשונה בעברית.

אמירה נירנפלד